

der for alt i verden ikke måtte være arrogant. På den måde er historien om »Nacka« Skoglund fra Hammarby også en historie om svenske, og nordiske, konformitetsidealer.

Ved siden af denne artikel blegner de andre en del; om end de langt fra er dårlige. Fremhæves kan blandt andet Leena Laines historie om kvindeidræt og kvindernes internationale verdensorganisation, som også er en forfaldshistorie. I 1936 blev det vedtaget, at kvindernes verdenslege skulle erstattes af deltagelse i Europamesterskaberne. Leena Laine sammenfatter: »Så övergav kvinnorna sin kanske största möjlighet i historien att påverka idrottens utveckling i stort«.

Mats Hellspong, nyudnævnt professor i etnologi, har skrevet en højst læseværdig artikel om sportspublikum. Man mærker, at forfatteren er på hjemmebane. Han påpeger den betydelige forskel på et førmoderne, et moderne og et senmoderne sportspublikum og fremhæver, at det egentlig først er i kombinationen af en afgrænset sportsplads og et fast regelsystem, at mulighedsbetingelserne for et moderne sportspublikum er til stede. Det er ikke nok i dag, skriver Hellspong. Arrangørerne skeler i stigende grad til popkulturen med risiko for overmæthed hos det »gamle« publikum, som irriteres af »flåshurtiga speakerröster, dånande musik och lättklädda flickor som framför ett slags stereotypa balettnummer i amerikansk collegestil mellan tävlingarna«. Jo, jo. Man nikker genkendende. På Aarhus Stadion plejer den slags at resultere i råb på noget, der rimer på »bisse«.

Om piger og fodbold kan man i øvrigt læse i artiklen »Black Armys tjejer«, dvs. det kvindelige indslag i AIK's berygtede fanskare. Om erfaringerne med dem meddeler en vis Clabbe, at han havde sin sexdebut (oralt) på bagsædet i en Black Army-bus (han var 14 og hun var 19) og sit første egentlige samleje på dametoiletet i Leksands is-

hal. Parret har øjensynligt været til ishockey ... Ak, ja. Fra Ibsen ved vi, at sandhedskravet ikke er ubetinget – men mindre kan også gøre det.

Tilbage står kun at konstatere, at GAIS som sædvanlig ligger på en nedrykningsplads. Til gengæld er der en god opskrift på stegt makrel (klubben spiller i grøn- og sortstribede trøjer) på deres hjemmeside.

Niels Kayser Nielsen

Osmo Jussila, Seppo Hentilä and Jukka Nevakivi: *From Grand Duchy to a Modern State. A Political History of Finland since 1809*. (Hurst, London, 1999). 383 s.

Det er ren politisk historie, og det er godt arbejde. Men det er ikke en homogen bog. Jussilas behandling af tiden 1809-1917 adskiller sig markant fra de to andre dele. Det indebærer visse anmeldervanskeligheder. Disse knytter sig især til bogens første del. Den er svær at have med at gøre. Det er tung læsning (som dog måske kan skyldes den engelske oversættelse). Dels er denne del skrevet i en ualmindeligt tør og komprimeret stil, dels omhandler den i vid udstrækning det juridisk-konstitutionelle aspekt af den politiske historie (hvem sagde, at politisk historie er en homogen genre?).

Imidlertid må man også fastholde, at de juridisk-konstitutionelle spørgsmål i høj grad var i centrum for den finske politiske debat i 1800-tallet; endda i en sådan udstrækning, at de fortjener at blive betegnet som diskurs, for så vidt som det var dem, der dominerede dagsordenen. Det er formodentlig dette, Jukka Nevakivi refererer til i sin del af bogen, når han på s. 246 citerer Paasikivi, som havde gammelfinske tilbøjeligheder, for udsagnet: »Vor ret er vor bedste udenrigspolitik«. Så kort kan den finske legalisme i 1800-tallet udtrykkes. Det er

da på sin vis yderst kongenialt, at Jussila lægger stor vægt på denne legalisme.

Det er ligeledes en styrke hos Jussila, at han i overensstemmelse med denne legalisme også betoner dens modstykke: den russiske respekt herfor. Der er her tale om en tiltrængt nuancering af forestillingen om det russiske rædselsregime. Med rette påpeges de udstrakte friheder, som storfyrstedømmet blev tildelt indtil slutningen af 1800-tallet, hvor båndene strammedes. Men selv Bobrikov fremstilles dog langt mere fatteret end ofte set.

Det er ligeledes en styrke, at Jussila gør opmærksom på de interne finske uenigheder vedrørende forholdet til Rusland. Som det så rigtigt påpeges, var loyalitet det afgørende politiske princip i 1800-tallets Finland. Spørgsmålet var blot: loyalitet mod hvem? Gjaldt det gammelfennomanernes patriotiske kejserloyalitet eller ungfennomanernes loyalitet med de nye progressive russiske kræfter – med risiko for tab af kejserens paternalistiske beskyttelse? Disse spørgsmål stilles skarpt og besvares skarpt, men ikke ganske læservenligt.

Centreringen om denne diskurs gør det samtidigt vanskeligt for forfatteren at redegøre for den finske nationalismevækkelse, der udgjorde modpolen til loyalitetsproblemet. Væk er den tidlige nationalismes fødsel i den såkaldte Åbo-romantik i 1820'erne og den tilsvarende bondevækkelse i form af den folkelige bondepoesi i 1840'ernes Savolax. Hvor er Lönnroth og Topelius? Hvor er Runebergs nationalsang *Maamme* («Vårt land»), som Matti Klinge ellers så overbevisende har belyst i bogen *Från loyalism till rysshät*. Inddragelsen af den slags emner ville have lettet læsningen betragteligt og kompletteret billedet af, hvad der skal forstås ved politisk historie. Nu får forfatteren indirekte peget på, hvor ufuldstændig den politiske historie er, når den kun forhold

der sig til officielle aktstykker og dokumenter som konstitutionel historieskrivning. Eller sagt på en anden måde: Jussila fremtræder selv som en næsten gammelfennomansk historiker.

Hvor anderledes ser det ikke ud, når vi kommer til Seppo Hentiläs del om mellemkrigstiden. Eller rettere sagt perioden 1917-1944. Anslaget mærkes fra starten. Stilen er en ganske anden, til læserens fordel. Indholdsmæssigt er der tale om en lige så sober og nøgtern historieskrivning. Det mærkes fx i forfatterens gennemgang af de mange betegnelser for krigen mellem de hvide og de røde 1918, hvor der balanceres neutralt diskuterende mellem de forskellige opfattelser heraf. Mere overordnet er det fortjenstfuldt, at Hentilä pointerer det store problem for Finland i årene efter uafhængigheden: overgangen fra et elitært styre til et folkeligt massedemokrati med inddragelse af Socialdemokratiet som legitimt parti og arbejderne som fuldgyldige medborgere. Også her balanceres der fint mellem på den ene side skildringen af, hvorledes det hvide Finland søgte at udnytte sejren i borgerkrigen, og på den anden side borgfredsbestræbelserne både lovgivningsmæssigt og socialhistorisk, hvor Agrarpartiet med Kallio i spidsen kom til at spille en ganske væsentlig rolle, men hvor også Ståhlbergs konsensus-stræbende præsidentvirke fremhæves som en vigtig faktor.

Begivenhederne 1930-32 er det næste store stoppested, med den afgørende sejr for demokratiet i 1932. Men det fremhæves på glimrende vis, at hermed var faren ikke forbi. Der forestod fortsat den store opgave at holde den højre-demokratiske fløj (i form af Samlingspartiet) borte fra fascismen og at hindre den fascistiske fløj (IKL) i at blive større. Disse bestræbelser udmøntedes i de samtaler vedrørende et samarbejde mellem Agrarerne og Socialdemokrati-

et, der begyndte september 1936, og som fuldførtes med Cajanders regering 1937. Denne blev en såkaldt rød-grøn regering, hvormed Finland placerede sig på linje med de øvrige nordiske lande, hvor land og by mødtes i samarbejde og lagde grundstenen til den typiske social-liberale styreform, der har været fremherskende siden 1930'erne. Man mærker i selve vægningen af stoffet, at dette politiske træk ikke er forfatteren uvelkomment. Måske ikke så meget, fordi Finland her (igen) bliver et nordisk land, som fordi dette er det historiske resultat af de bestræbelser, ikke mindst Ståhlberg og Kallio stod som repræsentanter for efter den traumatiske borgerkrig. Den nationale forbrødring kulminerede så – tragisk nok – med Vinterkrigen. Det interessante ved Hentiläs fremstilling er med andre ord, at Vinterkrigens samdrægtighed ikke kun – som normalt – ses som udløst af selve krigen, men ses som en naturlig forlængelse af den politiske og sociale udvikling i de i Finland så afgørende 1930'ere.

Måske er det af den grund, han har vanskeligere ved at håndtere optakten til Fortsættelseskrigen. Her har han, i tilknytning til sin betoning af det »rationelle« og konsensusøgende Finland, svært ved at tackle de storfinske drømme, som ikke mindst skovindustrien forfægtede. Nu gøres denne krig primært til et (udenrigs)politisk anliggende, hvad den også var, men ikke kun. Eller sagt på en anden måde: Nok var Finland på vej til en rød-grøn velfærdsnationalisme, men der var fortsat stærke nationalromantiske og elitære kræfter i samfundet, som nu vejrede morgenluft.

I øvrigt fremhæver Hentilä den vistnok overraskende pointe, at Finland i Fortsættelseskrigen var det land i verden, der under 2. Verdenskrig mobiliserede flest soldater i forhold til befolkningstallet. Man aner, hvilken byrde

krigen var. Ikke mindst for de gamle, kvinder og børn, der måtte klare bedriften derhjemme. Dem hører man imidlertid intet om. Det er den eneste væsentlige anke ved Hentiläs forbilledligt klare fremstilling: Social- og kulturhistorien glimrer også her så godt som helt ved sit fravær. Her kan man med fordel gå til fjerde bind af den store Finlandshistorie, som forlaget Schildt for nyligt har udsendt. Her yder forfatteren af dette bind, Henrik Meinander, også denne side af historien fuld retfærdighed.

Den høje standard fortsætter i Jukka Nevakivis del vedrørende tiden fra 1944 til i dag. Skæringsdatoen sættes ved våbenhvilen september 1944, således at Nevakivi må tage sig af Finlands tredje krig: uddrivelsen af tyskerne i Lappland. Men ellers tegnes billedet primært af Finlands to store opgaver i efterkrigsårene: dels tilbagebetalingen af krigsskadeserstatningen, der blev tilendebragt i 1952, dels den store genhusning af de ca. 400.000 karelske flygtninge. Den blev løst takket være ekspropriering og tildeling af jord på statsligt ejede arealer og lagde grunden til den stærke husmandsbevægelse i Finland i efterkrigstiden. Med stort overblik viser Nevakivi, at denne politik, der var en nødvendighed efter krigen, samtidig har bevirket en særlig land-profilering af den finske indenrigspolitik med virkning helt op til EU-afstemningen i 1994.

Kekkonen fylder selvsagt meget i denne del. Der lægges ikke skjul på hans mange rævestreger, og Nevakivi har inddraget en række af de nyeste forskningsresultater, der er baseret på de nye arkivmuligheder i Rusland. Det gælder således den såkaldte note-krise i 1961, hvor Kekkonen i Novosibirsk fik Krustjov lokket til at hjælpe sig i den vanskelige valgkamp mod præsidentkandidaten Honka. Det er i tilknytning hertil velgørende, at forfatteren om den

såkaldte nattefrost-krise 1958 skriver, at der her fortsat ikke hersker fuld klarhed over begivenhedsforløbet. Så meget står imidlertid klart, at Kekkonens taktik var at bruge et mere eller mindre fingeret russisk pres, når han havde brug for det på hjemmebanen.

Og så slutter den farverige gennemgang, efter behørigt at have gjort rede for Koivisto-æraen og den nye stil med den joviale Ahtisaari, med en præsentation af den brede regnbue-regering i 1990'erne. Hvis man er venlig, kan man tage denne som et udtryk for en forlængelse af den samarbejdslinje, der blev lagt i mellemkrigstiden. Man kan imidlertid også se den som et udtryk for de altid uhyre vanskelige regeringsforhandlinger i Finland, hvor forhandlingerne imidlertid ikke som i Danmark

centrerer sig om spærregrænsen med Det radikale Venstre som omdrejningspunkt, men om at finde en afbalancering mellem de stærke landkræfter, i dag repræsenteret af Centerpartiet, og det Socialdemokrati som, indså først Kallio, siden Kekkonen, ikke er til at komme uden om. Ikke kun fordi det er stærkt, men også på grund af dets legitimitet. Således kaster Borgerkrigen fortsat sine lange skygger i Finland – på trods af al borgfred.

Konkluderende skal denne bog roses for en meget høj standard. Som politisk historie er det – for ikke finsk-kyndige – det bedste på markedet i øjeblikket. Den er selvskreven for folk, der arbejder med dette fascinerende lands historie i de to afvigte århundreder.

Niels Kayser Nielsen